

20. dubna 2009 - Světová noc ochrany noční oblohy

Tisková zpráva

Tma začíná být ohroženým druhem. V některých místech naší Země se noc vytrácí velmi nápadně, někde velmi nenápadně, zato vytrvale a někde stále ještě najdeme místa s přirozenou tmou neovlivněnou umělým osvětlováním lidí. Míst, kde ale dnes už není možné pozorovat noční oblohu v její plné kráse, rapidně přibývá. Může za to světelné znečištění. Chceme ztratit krásu vesmíru, která je součástí lidské civilizace od jejího počátku?

Z iniciativy Astrofyzikálního ústavu na Kanárských ostrovech (Španělsko) a za podpory UNESCO, Mezinárodní astronomické unie a několika dalších národních i mezinárodních orgánů a organizací byla vyhlášena Světová noc ochrany noční oblohy. 20. dubna 2009 si svět **společně poprvé připomene právo člověka spatřit hvězdy a noční nebe nad sebou** jako dědictví lidstva. Každý rok si tak budeme připomínat, že světelné znečištění je zbytečné, škodlivé a drahé a že okna k pozorování vesmíru je třeba nechat otevřená.

Ve světě se budou pořádat nejrůznější akce: konference, soutěže uměleckých projevů spojených s pozorováním noční oblohy, dny otevřených dveří astronomických observatoří, akce amatérských astronomů, výstavy a mediální kampaně, prezentace knih o astronomii, hudební zážitky pod oblohou a zejména akce pro děti. Schopnost vymáhat právo na pozorování hvězd je v jejich rukou, je to právo budoucích generací.

Letošní Světová noc ochrany noční oblohy zároveň zahajuje Mezinárodní týden temného nebe, který bude probíhat od 20. do 26. dubna 2009. V minulých letech probíhal jako Národní týden temného nebe pouze ve Spojených státech. Organizátoři ve Spojených státech samozřejmě neočekávají během jednoho týdne výrazné snížení světelného znečištění na naší planetě. Hlavním cílem je zvýšit povědomí veřejnosti o škodlivých účincích světelného znečištění a také podpořit účelnější osvětlování, tedy využívání venkovního osvětlení, které svítí k zemi a ne do nebe.

Celosvětové připomenutí práva na pohled na noční oblohu a problematiky světelného znečištění je součástí probíhajícího Mezinárodního roku astronomie (www.astronomie2009.cz), který problematiku světelného znečištění přijal jako jedno z 11 hlavních témat. Poslední velkou akcí, kterou se tento rok připomněl, bylo *100 hodin astronomie* probíhající od 2. do 5. dubna 2009.

UNESCO v roce 1994 přijalo tuto deklaráci

Budoucí generace mají právo na nezničenou a neznečištěnou Zemi, včetně práva na čistou oblohu.

Světelné znečištění jako důsledek nehospodárného nakládání se světlem ruší přirozenou noční tmou a biorytmy všech živých organismů (včetně člověka), které tmou potřebují k efektivnímu spánku. Osvětluje oblohu na desítky kilometrů daleko a je tudíž svízelným problémem i pro všechny profesionální i laické pozorovatele noční oblohy.

V České republice je problematice světelného znečištění věnováno několik projektů:

Informace pro veřejnost

- <http://svetlo.ian.cz/>
- <http://www.astro.cz/znečisteni/>
- brožura ke stažení: http://www1.asu.cas.cz/cesky/svetlo_a_tma.pdf
- leták ke stažení: http://www.asu.cas.cz/_data/letacek_1236773046.pdf
- comics Jak neoslňovat: <http://www.svetlo.astro.cz/0109sky.jpg>
- www.greenlighting.cz

Zapojení zájemců do měření kvality (temnoty) oblohy

Rakouský projekt *Kolik hvězd ještě můžeme spatřit?*

<http://www.astro.zcu.cz/cs/clanky/iya2009/7/>

Cílem projektu je zmapování aktuálních pozorovacích podmínek noční oblohy pomocí jednoduchého astronomického pozorování přístupného laikům. Každé pozorování má svůj význam! Online se můžete na webu podívat na pozorování z ČR a dalších zemí. Pro české zájemce je webová stránka přeložena do češtiny.

Kdo je elektronicky zaměřeným zájemcem, může si zakoupit měřicí přístroj. SQM (Sky Quality Meter) je jednoduché zařízení na měření jasů oblohy ve viditelné části spektra. Měření v jasných oblastech (okolí měst) je prakticky okamžité, měření v opravdu tmavých místech může trvat až minutu. Přístroj je velikosti krabičky od cigaret.

Soutěž v rámci Mezinárodního roku astronomie

Svitme si na cestu...ne na hvězdy <http://www.astro.zcu.cz/cs/clanky/svetlo/>

Západočeská pobočka České astronomické společnosti ve spolupráci s dalšími astronomickými subjekty vyhlásila fotografickou soutěž se zaměřením na problematiku světelného znečištění. Cílem soutěže je osvěta v problematice světelného znečištění a propagace správného osvětlení, zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí. Soutěžít je možné ve čtyřech kategoriích: **Jak rozhodně nesvítit**, **Správné světlo**, **Variace na téma světlo a tma** a **Reklama na tmu**. Poslední kategorie je určena těm, kteří jsou schopni vytvořit prezentaci k tomuto tématu. Uzávěrka je 30. listopadu 2009. Tato soutěž probíhá souběžně také ve Slovenské republice.

První mezinárodní oblast ochrany tmy

Polské a české instituce se dohodly na vyhlášení Jizerské oblasti ochrany tmy na česko-polském území v okolí české obce Jizerka a polského Orle. Tato oblast o rozloze přibližně 70 km čtverečních je oblastí se zachovalou přírodou a stále ještě poměrně nezničeným nočním životním prostředím. Od podzimu tohoto roku zde návštěvníci najdou informační panely o

ochraně nočního nebe a nočního životního prostředí. Partnerem jsou Univerzita ve Wroclavi, polské státní lesy Swieradow, Astronomický ústav AV ČR a Správa CHKO Jizerské hory.

Zákon v ČR

Světelné znečištění a rušivé světlo obecně je v právním systému České republiky definováno v zákoně O ochraně ovzduší (86/2002):

§2 odst. 1 r): *Pro účely tohoto zákona v oblasti ochrany ovzduší se rozumí světelným znečištěním viditelné záření umělých zdrojů světla, které může obtěžovat osoby nebo zvířata, způsobovat jim zdravotní újmu nebo narušovat některé činnosti a vychází z umístění těchto zdrojů ve vnějším ovzduší nebo ze zdrojů světla, jejichž záření je do vnějšího ovzduší účelově směřováno.*

V ustanovení § 50 odst. 3 písm. c:

Obec může obecně závaznou vyhláškou v oblasti opatření proti světelnému znečištění regulovat promítání světelných reklam a efektů na oblohu.

Výrazně účinnější zákony regulující světelné znečištění platí ve Slovinsku, v italském regionu Lombardie a v americkém státě Connecticut.

A trochu poezie na závěr

Včera jsem si vyšel ven s jednou hezkou slečnou, napadlo mě ukázat jí hvězdy s dráhou mléčnou.
Myslel jsem si - zafrajeřím, znalostmi ji oslním, bude slečna jenom zírat, kolik toho frajer vím.
Bylo jasno, tak jsem ji vzal po setmění do parku, teď přišla má velká chvíle - ukážu jí Polárku!
Bloudím zrakem po obloze, v duchu rychle vzpomínám, Polárka je v Malém voze, tak kdepak ten vozík mám?

Kroutím krkem do všech stran a i ve tmě blednu, nikde totiž nevidím hvězdu ani jednu.
Jak idiot připadám si, slečně cosi blekotám, jen se na mě usměje, za chvíli jsem v parku sám.
Tak jsem ještě chvíli žehral na pouliční osvětlení, teď už dobře chápu, co je to světelné znečištění...

(Markéta Polášková)

Další odkazy: <http://www.starlight2007.net/20April2009.html>
<http://www.astronomy2009.org/globalprojects/cornerstones/darkskiesawareness/>

Pavel Suchan

(suchan@astro.cz, telefon 267 103 040, 737 322 815)

místopředseda Českého organizačního výboru Mezinárodního roku astronomie
předseda Odborné skupiny pro temné nebe České astronomické společnosti